

พุทธวจน-หมวดธรรม

พ.ศ. 2553

พุทธวจน-ปิฎก 33 เล่ม พ.ศ. 2555

พุทธวจน APP

E-TIPITAKA+ APP

E-TIPITAKA APP

วิทยุวัดนาป่าพง APP

พ.ศ. 2555

พ.ศ. 2550

พ.ศ. 2549

พ.ศ. 2548

พ.ศ. 2547

พ.ศ. 2546

พ.ศ. 2545

พ.ศ. 2544

พ.ศ. 2543

พ.ศ. 2542

พ.ศ. 2541

พ.ศ. 2540

พ.ศ. 2539

พ.ศ. 2538

พ.ศ. 2537

พ.ศ. 2536

พ.ศ. 2535

พ.ศ. 2534

พ.ศ. 2533

พ.ศ. 2532

พ.ศ. 2531

พ.ศ. 2530

พ.ศ. 2529

พ.ศ. 2528

พ.ศ. 2527

พ.ศ. 2526

พ.ศ. 2525

พ.ศ. 2524

พ.ศ. 2523

พ.ศ. 2522

พ.ศ. 2521

พ.ศ. 2520

พ.ศ. 2519

พ.ศ. 2518

พ.ศ. 2517

พ.ศ. 2516

พ.ศ. 2515

พ.ศ. 2514

พ.ศ. 2513

พ.ศ. 2512

พ.ศ. 2511

พ.ศ. 2510

พ.ศ. 2509

พ.ศ. 2508

พ.ศ. 2507

พ.ศ. 2506

พ.ศ. 2505

พ.ศ. 2504

พ.ศ. 2503

พ.ศ. 2502

พ.ศ. 2501

พ.ศ. 2500

พ.ศ. 2499

พ.ศ. 2498

พ.ศ. 2497

พ.ศ. 2496

พ.ศ. 2495

พ.ศ. 2494

พ.ศ. 2493

พ.ศ. 2492

พ.ศ. 2491

พ.ศ. 2490

พ.ศ. 2489

พ.ศ. 2488

พ.ศ. 2487

พ.ศ. 2486

พ.ศ. 2485

พ.ศ. 2484

พ.ศ. 2483

พ.ศ. 2482

พ.ศ. 2481

พ.ศ. 2480

พ.ศ. 2479

พ.ศ. 2478

พ.ศ. 2477

พ.ศ. 2476

พ.ศ. 2475

พ.ศ. 2474

พ.ศ. 2473

พ.ศ. 2472

พ.ศ. 2471

พ.ศ. 2470

พ.ศ. 2469

พ.ศ. 2468

พ.ศ. 2467

พ.ศ. 2466

พ.ศ. 2465

พ.ศ. 2464

พ.ศ. 2463

พ.ศ. 2462

พ.ศ. 2461

พ.ศ. 2460

พ.ศ. 2459

พ.ศ. 2458

พ.ศ. 2457

พ.ศ. 2456

พ.ศ. 2455

พ.ศ. 2454

พ.ศ. 2453

พ.ศ. 2452

พ.ศ. 2451

พ.ศ. 2450

พ.ศ. 2449

พ.ศ. 2448

พ.ศ. 2447

พ.ศ. 2446

พ.ศ. 2445

พ.ศ. 2444

พ.ศ. 2443

พ.ศ. 2442

พ.ศ. 2441

พ.ศ. 2440

พ.ศ. 2439

พ.ศ. 2438

พ.ศ. 2437

พ.ศ. 2436

พ.ศ. 2435

พ.ศ. 2434

พ.ศ. 2433

พ.ศ. 2432

พ.ศ. 2431

พ.ศ. 2430

พ.ศ. 2429

พ.ศ. 2428

พ.ศ. 2427

พ.ศ. 2426

พ.ศ. 2425

พ.ศ. 2424

พ.ศ. 2423

พ.ศ. 2422

พ.ศ. 2421

พ.ศ. 2420

พ.ศ. 2419

พ.ศ. 2418

พ.ศ. 2417

พ.ศ. 2416

พ.ศ. 2415

พ.ศ. 2414

พ.ศ. 2413

พ.ศ. 2412

พ.ศ. 2411

พ.ศ. 2410

พ.ศ. 2409

พ.ศ. 2408

พ.ศ. 2407

พ.ศ. 2406

พ.ศ. 2405

พ.ศ. 2404

พ.ศ. 2403

พ.ศ. 2402

พ.ศ. 2401

พ.ศ. 2400

พ.ศ. 2399

พ.ศ. 2398

พ.ศ. 2397

พ.ศ. 2396

พ.ศ. 2395

พ.ศ. 2394

พ.ศ. 2393

พ.ศ. 2392

พ.ศ. 2391

พ.ศ. 2390

พ.ศ. 2389

พ.ศ. 2388

พ.ศ. 2387

พ.ศ. 2386

พ.ศ. 2385

พ.ศ. 2384

พ.ศ. 2383

พ.ศ. 2382

พ.ศ. 2381

พ.ศ. 2380

พ.ศ. 2379

พ.ศ. 2378

พ.ศ. 2377

พ.ศ. 2376

พ.ศ. 2375

พ.ศ. 2374

พ.ศ. 2373

พ.ศ. 2372

พ.ศ. 2371

พ.ศ. 2370

พ.ศ. 2369

พ.ศ. 2368

พ.ศ. 2367

พ.ศ. 2366

พ.ศ. 2365

พ.ศ. 2364

พ.ศ. 2363

พ.ศ. 2362

พ.ศ. 2361

พ.ศ. 2360

พ.ศ. 2359

พ.ศ. 2358

พ.ศ. 2357

พ.ศ. 2356

พ.ศ. 2355

พ.ศ. 2354

พ.ศ. 2353

พ.ศ. 2352

พ.ศ. 2351

พ.ศ. 2350

พ.ศ. 2349

พ.ศ. 2348

พ.ศ. 2347

พ.ศ. 2346

พ.ศ. 2345

พ.ศ. 2344

พ.ศ. 2343

พ.ศ. 2342

พ.ศ. 2341

พ.ศ. 2340

พ.ศ. 2339

พ.ศ. 2338

พ.ศ. 2337

พ.ศ. 2336

พ.ศ. 2335

พ.ศ. 2334

พ.ศ. 2333

พ.ศ. 2332

พ.ศ. 2331

พ.ศ. 2330

พ.ศ. 2329

พ.ศ. 2328

พ.ศ. 2327

พุทธกาล

รัชกาลที่ ๑ รัชกาลที่ ๔ รัชกาลที่ ๕ รัชกาลที่ ๗ รัชกาลที่ ๙

๑) หลักฐานสมัย พุทธกาล

การใช้ **พุทธวจน** ที่มีความหมายถึงคำสอนของ พระพุทธเจ้า มีมาตั้งแต่ใน**สมัยพุทธกาล** ดังปรากฏหลักฐาน ในพระวินัยปิฎก ว่า**พระศาสดาให้เรียนพุทธวจน** (ภาพที่ ๑.๑ และภาพที่ ๑.๒)

ภิกขุ ขามันเตสิ “น ภิกขเว **พุทธวจน** ฉนฺทโถ อโธเบตฺตัพพะ; โย อโธเปยฺย, อาบตฺติ ตุกกฏฺฐิตฺส. ชนฺชานามิ ภิกขเว สกายนินฺรุติยา **พุทธวจน** ปริยาปุณฺณิตฺติ.

ภาพที่ ๑.๑

คำอธิบายภาพ: ข้อความส่วนหนึ่งจากพระไตรปิฎก ฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ (จปร.อักษรสยาม) หน้า ๖๔ ซึ่งพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง พ.ศ. ๒๕๒๕ เล่มที่ ๗ พระวินัยปิฎก จุลวรรค ภาค ๒ หน้า ๔๕ ได้แปลเป็นภาษาไทยไว้ดังนี้

[๑๔๐] ... ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงยก**พุทธวจน**ะขึ้นโดยภาษาสันสกฤต รูปโดยกขึ้น ต้องอาบัติทุกกฏ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้เล่าเรียนพุทธวจน**ะตามภาษาเดิม.

ที่มา:
พระไตรปิฎก ฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) พระวินัยปิฎก จุลวรรค เล่ม ๒ หน้า ๖๔

ฉันนะ

๖๕๖

พุทธวณะให้เสียเพราะสำเนียงของคน ๆ
ขอพวกภิกษุยกพระพุทธรวณะขึ้นตามฉันทะ
เถิก. พระองค์รำลึกดีเยี่ยมแล้ว จึงทรง
บัญญัติไว้ว่า น ภิกษเว ฉนฺทโส **พุทฺธ-**
วณฺเณ อโรเปตพฺพํ. โย อโรเปยฺย
อาปตติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุขานามิ ภิกฺขเว
สกาย นิสฺสิตฺยา **พุทฺธวณฺเณ** ปรียาปฺปณฺฑิ
แปลความว่า ภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลาย
ไม่พึงยก**พุทธรวณะ**ขึ้นตามฉันทะ. ภิกษุ
โดยกชั้น ต้องทุกกฎ. เรออนุญาตให้
เรียน**พุทธรวณะ**ตามสำเนียงของคน ๆ.
เรื่องนี้ควรดูใน ขุททกขันธ์ก จุลวรรค
เล่ม ๗ หน้า ๗๐ [ข้อ ๑๕๐].
(นิท. ๑๐).

• ลำดับการสืบทอดพระพุทธรูป

พุทธกาล รัชกาลที่ ๑ รัชกาลที่ ๔ รัชกาลที่ ๕ รัชกาลที่ ๗ รัชกาลที่ ๙

ภาพ :

เป็นภาษาไทย
ที่ ๑.๑ จาก
สารานุกรม
วิทยาศาสตร์
แปลจาก
นอร์ สมิธ
ศาสตราจารย์
ยาวชิรญาณ-

๒) หลักฐานสมัย รัชกาลที่ ๑

พุทธวจนะ มีปรากฏในหนังสือพงษาวดาร
กรุงศรีอยุธยา ภาษาสมคร แล คำแปล ซึ่งแต่งเป็นภาษามคธ
เพื่อเฉลิมพระเกียรติเมื่อสังคายนาในรัชกาลที่ ๑ เป็นหนังสือ
๗ ผูก ต้นฉบับมีอยู่ในวัดพระแก้ว กรุงพนมเปญ ประเทศ
กัมพูชา แปลเป็นภาษาไทยโดยพระยาพนสุนทร คำนำของ
หนังสือเล่มนี้ เป็นพระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (ภาพที่ ๒.๑ และภาพที่ ๒.๒)

อันมาก ในกาลปางก่อน พระพุทธรูปนั้นก็ยังมิมีรูปหล่อ
ครั้งกาลล่วงไป ๆ ในภายหลัง พระพุทธรูปนั้นก็เสื่อมมีปลาส
พิรุณต์ผิวยื่นลิดรอนหายไป มีความสับสนกับอนุสรณ์อีกมากไปก้วย
ไทย และพระพุทธรูปนั้น ชนทั้งหลายก็มักกลัวความเพียร
และกำลังยังญาณอ่อนเป็นคน เล่าเรียนแล้ว ไม่พิจารณาอีกพระ
และบทพณัญชนะให้ถูกต้องแล้ว เหตุทั้งนี้พระพุทธรูปจึงเสื่อม
พิรุณต์ไป

ภาพที่ ๒.๑

คำอธิบายภาพ : ข้อความส่วนหนึ่งจากหนังสือ พงษาวดาร
กรุงศรีอยุธยา ภาษาสมคร แล คำแปล หน้า ๑

๓ ^๕อนึ่งพระพุทธรูปนั้น บังพระภิกษุฐานม้นคงอยู่ในประเทศ
ทั้ง ๕

๑ ประเทศของพระเจ้าแผ่นดินไทยคือสยาม
๒ มลานครประเทศของพระเจ้าแผ่นดินมณฑลราช
๓ ประเทศเขมรราชคือกัมพูชา
๔ ประเทศรามัญราชคือหงสาวดี
๕ ประเทศพม่าคืออัฐระสุคาม

ในประเทศนั้นเสื่อมสูญไป บรรดาภรรษาทั้งหลายเหล่านี้
นรชนที่ไม่รู้คุณในพระพุทธศาสนาก็มากขึ้น

ลำดับการสืบทอดพุทธจวน

พุทธกาล	รัชกาลที่ ๑	รัชกาลที่ ๔	รัชกาลที่ ๕	รัชกาลที่ ๗	รัชกาลที่ ๙
---------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

๓) หลักฐานสมัย รัชกาลที่ ๔

พุทธจวน มีปรากฏในหนังสือ พระคาถาสรรเสริญพระธรรมวินัย พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔ (ภาพที่ ๓.๑) และปรากฏในหนังสือ ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาบาลีในรัชกาลที่ ๔ ภาค ๒ (ภาพที่ ๓.๒ และภาพที่ ๓.๓)

เนมยฺยัง เต ยทิฉาย
อิมํ พาลา อเปลลา
พุทฺธอนาม ปเทเสน
สัม**พุทธจวน** วิติ

ภาพที่ ๓.๑

คนพาลพวกอำมาตยาหยาบ เหล่า
นั้นใช้คนรักศีล ไม่เป็นคนมีศีล
เป็นที่รัก ก็จึงฟังนอมธรรมไป
ตามปรารถนา คั่นฝอยเยื้องย้าย
ธรรมไปตามปรารถนา เอาพระ
นามพระพุทธเจ้า ซึ่งเปน
บรมศาสดา ข้าอาว ว่านี้คำ
พระพุทธเจ้า นี**พุทธจวน** ดังนี้

แม่อายุคำของทมิโหอยู่ ไม่
ควรเชื่อใมน้ำเชื้อ ก็จึงฟัง
เจรจาว่ากล่าวให้คนที่ฉลาด ๆ
กลัวบาป เชื่อถือเอาว่าเป็น
ธรรมเป็นวินัย เปนสัดธุศาสนา
เป**นพุทธจวน** คำสั่งสอน ของ
พระพุทธเจ้า คำพระพุทธเจ้า
ตรัสเทศนาดังนี้ ๆ

ที่มา:
หนังสือ พระคาถาสรรเสริญพระธรรมวินัย พระราชนิพนธ์ ในรัชกาลที่ ๔
ทรงแปลเป็นภาษาไทยโดย สมเด็จพระสังฆราช วัดราชประดิษฐ หน้า ๒๕

ดูตงกานฉย เกตฉยจิ
อินทรีอานัน ทมเนน
ปญฉย ภาวนาโยค—
อโลปี **พุทธวรน**—

วฤตทาน รกษเนนบี
สฤณเมฆน ยถาพลี
วายามกรณเนนบี
สฤทธมุงปรีทิกยา

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๔

อันเป็นพระ**พุทธวรน** พร้อมหื้อรรถกลดฎากักัด ด้วยทองจำและ
สวดพระบาลี และพิจารณาเนื้อความพระบาลินั้นด้วยกักัด ด้วยแสง
และบอกธรรมตามสมควร แก่นอื่น ๆ ผู้ใคร่ประโยชน์ ปรารถนา

ภาพที่ ๓.๒

ภาพที่ ๓.๓

ที่มา:
หนังสือ ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาบาลี ในรัชกาลที่ ๔ ภาค ๒
หน้า ๑๘๐ และหน้า ๑๘๓